ÅRSPLAN 26/28

Kværnerbyen FUS barnehage

Kværnerbyen

INNHOLD

1. Om årsplanen og FUS sine mål for barnehagene
Visjon
Verdier
Hovedmål

2. Om barnehagen

3. Vårt verdigrunnlag
Barn og barndom
Demokrati
Mangfold og gjensidig respekt
Likestilling og likeverd
Bærekraftig utvikling
Livsmestring og helse

4. Barnehagens formål og innhold
Sosioemosjonell støtte og veiledning
Organisering og ledelse
Læringsstøtte

5. Barns medvirkning

6. Samarbeid
Foreldresamarbeid
Samarbeid med andre instanser

7. Overganger
Tilvenning i barnehagen
Overganger innad i barnehagen
Overgang mellom barnehage til skole

8. Barnehagen som pedagogisk virksomhet
Lærende organisasjon
Planlegging
Vurdering
Dokumentasjon
Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte.

9. Barnehagens fagområder

BARNET FØRST!

1. OM ÅRSPLANEN OG FUS SINE MÅL FOR BARNEHAGENE

Årsplanen viser hvordan barnehagen jobber for å oppfylle kravene i den nasjonale rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.37). Årsplanen beskriver hvordan vi jobber for å nå FUS sine felles målsetninger for barnehagene.

Visjon:
Sammen gir vi barndommen verdi: Vennskap, lek og glede og hverdagsmagi

Visjonen er vår ledestjerne og den setter retning for hva vi ønsker at FUS barnehagene skal oppnå – i dag og i fremtiden. Visjonen er det vi strekker oss etter hver dag i møte med barn, foreldre og kollegaer..

Våre metoder for å jobbe mot visjonen:

- Barna får god tid til variert lek med rom for spontanitet, fantasi, utprøving og utforsking
- Ansatte deltar i lek og bidrar til barns mestring, læring og utvikling i samspill med andre
- Ansatte legger til rette for spontane aktiviteter
- Ansatte er gode rollemodeller i samhandling med barn og andre voksne
- Ansatte har kompetanse om viktigheten av gode relasjoner og skaper trygghet hos barna gjennom relasjonene

Verdier:
Glødende, skapende og tilstedeværende

Verdiene er kulturbærerne i FUS. Verdiene forteller hva vi står for, hva vi tror på og hva som er viktig for oss. De er en kilde til motivasjon og inspirasjon i det daglige arbeidet i barnehagen på veien for å virkeliggjøre visjonen.

Våre metoder for å jobbe i tråd med verdiene:
- Ansatte har en lidenskapelig interesse for barns utvikling
- Ansatte har holdningen «det er meg det kommer an på»
- Ansatte bruker seg selv og sine ressurser
- Ansatte er nysgjerrige og forskende sammen med barna
- Ansatte gir barna tid og rom for nysgjerrighet, kreativitet og skaperglede
- Ansatte møter barnas interesser og tør si ja til barnas initiativ
- Ansatte lytter til og anerkjenner barnas uttrykksformer

Hovedmål:
- FUS barn har et positivt selvbilde
- FUS barn er trygge og forskende, trives i lek og har vennekompetanse
- FUS barn gleder seg til "resten av livet", og vet at de har påvirkningsmulighet og at
- innspillene deres teller
- FUS barn har det gøy i barnehagen

Våre metoder for å jobbe mot målene:
- Ansatte tar barna på alvor
- Ansatte bekrefter barna på en positiv og anerkjennende måte
- Ansatte har stort fokus på å skape gode relasjoner, samspill og vennskap
- Ansatte deltar i lek og legger til rette for varierte leke- og aktivitetsmuligheter
- Ansatte er nysgjerrige og undrende sammen med barna, og skaper felles opplevelser
- Ansatte legger til rette for barns medvirkning
- Ansatte hjelper barna med å håndtere alle følelser
- Ansatte tøyser og bruker humor

I FUS barnehagene har vi et felles slagord, «Barnet først». Det innebærer at alt vi gjør skal være til barnets beste. «Barnet først» er også navnet på vår kompetansesatsing, der målet er et likeverdig barnehagetilbud av høy kvalitet i alle våre barnehager.

I denne årsplanen er kapitlene bygd opp slik: Først en beskrivelse av hva rammeplanen sier, så en beskrivelse av hvordan vi vil gjennomføre dette i praksis.

2. OM BARNEHAGEN

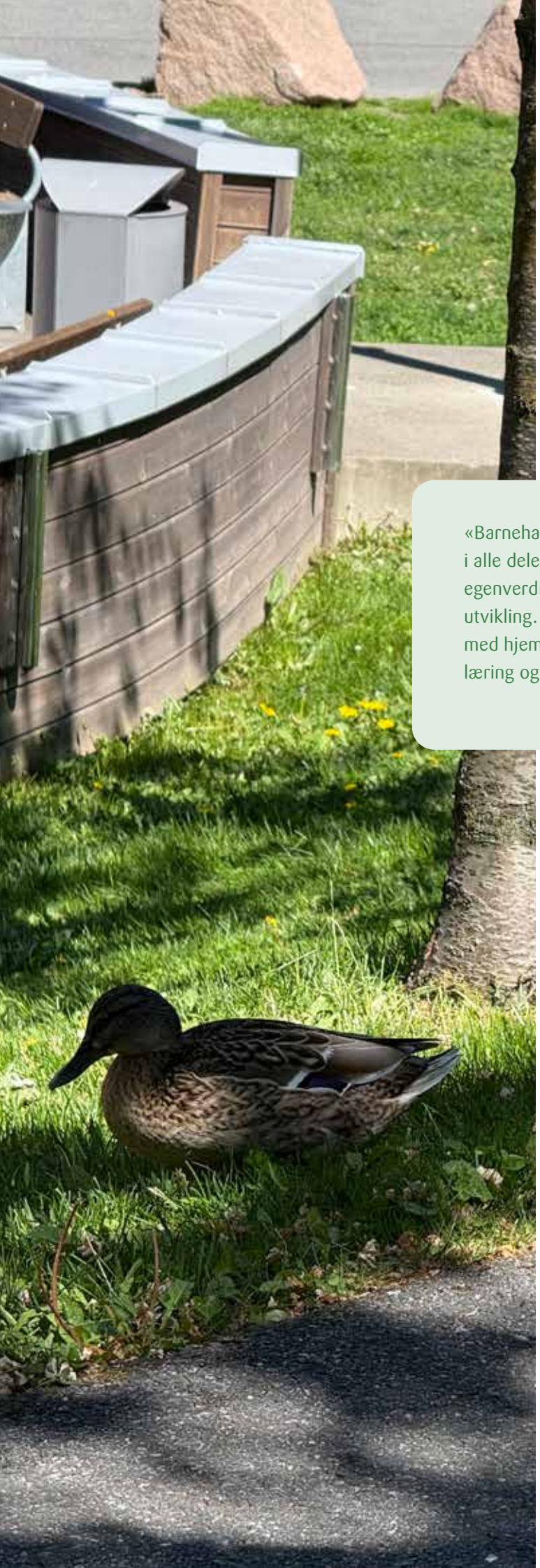
Kværnerbyen FUS barnehage AS er en del av FUS kjeden, som er en av Norges største private barnehagekjede. FUS har som mål å ha Norges beste barnehager. Dette er med på å øke vår bevissthet rundt kvalitet i barnehagen, og vi strekker oss kontinuerlig etter å bli best mulig i alle ledd. Vi jobber etter felles visjon og mål, og har felles verdier som preger vårt arbeid. Har dere lyst til å vite mer om FUS, kan dere sjekke ut www.fus.no

Kværnerbyen FUS barnehage åpnet dørene for første gang 14. januar 2008. Vi holder til i ett av de verneverdige husene til gamle Kværner Bruk, i bydel Gamle Oslo. Kværnerbyen er et boområde i utvikling. Vi har trivelige omgivelser som vannspeilet, lekeplasser, Ekebergsletta, Svartdalsparken og Middelalderparken i umiddelbar nærhet.

Barnehagen har fire baser. Ild og Vann har barn i alderen 2-6 år. Luft og Jord har barn i alderen 0-3 år. Basene med lik aldersgruppe samarbeider tett. Barneantallet vil kunne variere mellom 72-78 barn i takt med hvor mange barn som er under tre år. Hver base er bemannet med to pedagoger, som sammen med pedagogiske medarbeidere og fagarbeidere gir barna en trygg og spennende hverdag.

Vi er 19 ansatte i barnehagen, inkludert daglig leder. Personalgruppen er godt sammensatt når det gjelder faglig kompetanse og erfaring fra arbeid med barn. Noen av våre pedagoger er praksislærere for barnehagelærerstudenter fra OsloMet. Det vil også være andre som har arbeidspraksis hos oss fra tid til annen.

Vi er opptatt av å skape et godt og inkluderende arbeidsmiljø med godt faglig og sosialt miljø. Vi har fokus på hver arbeidstaker, og ønsker å oppnå det beste i alle. Vi er stolte av å være en del av FUS-laget, og jobber kontinuerlig for å tilby det beste barnehagetilbudet for barn og foreldre.

3. VÅRT VERDIGRUNNLAG

«Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7)

Barn og barndom

«Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden. Barns liv påvirkers av omgivelsene, men barn påvirker også sine egne liv.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

Vårt syn på barn og barndom:

Barna i vår barnehage møter trygge og omsorgsfulle voksne som er opptatte av å skape gode relasjoner. Alle barn blir møtt på en anerkjennende måte, og skal oppleve at deres stemme har en betydning. Leken er et godt utgangspunkt for barns utvikling og læring, og barna lærer om seg selv og andre gjennom lek. Barnehagen gir rom for at barna har ulike forutsetninger, perspektiver og erfaringer, og vi møter barna på deres utviklingsnivå. Vi har fokus på emosjoner og empati da det er viktig at barna lærer å håndtere følelser de erfarer for å kunne samhandle på en god måte. Dette er viktig for barnets opplevelse her og nå, men vil også ligge til grunn for god sosial kompetanse senere i livet. Vi ønsker at barna skal utvikle et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner.

Demokrati

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

Våre metoder for å fremme demokrati:

- Ansatte oppmuntrer barna til å uttrykke egne meninger, og de skal oppleve at deres meninger blir tatt på alvor
- Ansatte vektlegger barnas synspunkter i det daglige, uavhengig av alder og forutsetninger
- Ansatte er lydhøre for barns ønsker og møter barnas interesser
- Ansatte gir barna mulighet til å medvirke i egen hverdag gjennom blant annet daglige observasjoner og samtaler med barna
- Ansatte gir barna en begynnende forståelse for verdiene i et demokratisk samfunn

Mangfold og gjensidig respekt

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. Barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9).

Våre metoder for å fremme mangfold og gjensidig respekt:

- Ansatte har fokus på at barna føler seg sett og anerkjent for den de er som enkeltindivid, og som verdifull del i et fellesskap
- Ansatte gir rom for alle barn uavhengig av barnets funksjonsnivå, kjønn og sosiale-, etniske- og kulturelle bakgrunn
- Ansatte støtter, styrker og følger opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger
- Ansatte jobber for å synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn

Likestilling og likeverd

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10)

Våre metoder for å fremme likestilling og likeverd:

- Barnehagen synliggjør forskjellene som representerer barnegruppen, deres familier og personalgruppen gjennom temaarbeid og i det daglige arbeidet
- Ansatte har en forståelse for hva vi legger i likestilling og likeverd
- Ansatte reflekterer over egne holdninger for å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling på best mulig måte
- Ansatte gir alle barn like muligheter til å bli sett og hørt
- Ansatte oppmuntrer alle barn til å delta i fellesskapet ut ifra deres forutsetninger og premisser

Bærekraftig utvikling

«Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10.»

Våre metoder for å fremme bærekraftig utvikling:

- Barnehagen kildesorterer, bruker gjenbruksmateriale og eksperimenterer med ulike naturmaterialer
- Ansatte lar barna bli kjent med naturen og dyreliv
- Ansatte lærer barna å ta vare på omgivelsene og naturen
- Ansatte gir barna en begynnende forståelse for bærekraftig utvikling gjennom samtaler, bilder og litteratur
- Barnehagen deltar i Rusken eller har tilsvarende opplegg

Livsmestring og helse

«Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner.»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

Våre metoder for å fremme livsmestring og helse:

- Ansatte jobber med forebygging av mobbing og krenkelser
- Barnehagen har utarbeidet handlingsplan for godt psykososialt miljø
- Ansatte er tilstede og støtter barna i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser
- Vi er bevisst på barnas seksuelle uttrykk, vi øver på å vise respekt for andre og ha grenser for egen og andres kropp
- Vi bruker språket aktivt med begreper for å forebygge vold og seksuelle overgrep
- Alle barn er ute hver dag og får fysisk aktivitet som fremmer bevegelsesglede og motorisk utvikling
- Barnehagen tilbyr turer i nærmiljøet, lekeapparater og rom som innbyr til kroppslig lek og fysisk aktivitet
- Barnehagen har stort fokus på kosthold og måltider slik at barna utvikler grunnlag for matglede og sunne helsevaner
- Alle barn får mulighet til ro og hvile ved behov
- Vi introduserer barna for ulike regler i trafikken, hjelper de med å orientere seg og gir dem en begynnende forståelse for trygg ferdsel i trafikken

Gå til vår barnehages hjemmesiden for å se Handlingsplan for trygt og godt barnehagemiljø (Handlingsplan for godt psykososialt miljø): https://fus.no/kvaernerbyen

4. BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

«Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19)

Barnet først er et helthetlig system for å styrke de ansattes kunnskap og handlingskompetanse. Det består av tre ulike hovedområder som sammen bidrar til å styrke barns allsidige utvikling; sosioemosjonell støtte og veiledning, organisering og ledelse samt læringsstøtte.

Sosioemosjonell støtte og veiledning: Sosioemosjonell støtte og veiledning handler om hvordan de ansatte klarer å skape en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle gode relasjoner med andre, oppleve glede ved å lære noe nytt, oppleve trygghet og tilknytning og ha en opplevelse av selvbestemmelse og selvstendighet.

Positivt klima: I et positivt klima smiler og ler de ansatte sammen med barna. Vi ser mange bevis på at de har en god relasjon til barna, og de viser entusiasme og interesse både med kroppen og stemmen. De er der barna er, i barns høyde og med kroppen vent mot dem.

Negativt klima: Det er fravær av at de ansatte straffer, håner, kjefter og erter barna.

Sensitive voksne-trygge barn: Å være sensitiv handler om å være oppmerksom og respondere på det enkelte barns tegn på at de har behov for støtte. De ansatte kjenner barna godt. De merker hvis barna er urolige, redde, uoppmerksomme, uinteressert, og de tilpasser atferden sin for å respondere på det de ser.

Barns perspektiv og medvirkning: De ansatte følger barns initiativ og ideer, viser fleksibilitet og ivaretar barnas perspektiv. De lar barn utrykke seg og etterspør barns ideer, gir barn ansvar og oppmuntring til å klare seg selv.

Emosjonskompetanse hos barn og ansatte: Emosjonskompetanse handler om å identifisere og forstå egne følelser og håndtere frustrasjon. Det handler om å forhindre at stress og uro overvelder evnen til å tenke klart, og ha kontroll over hvordan og når du uttrykker følelser.

Emosjonsveiledning: I emosjonsveiledning er de ansatte bevisst barnets følelser, er til stede, oppretter kontakt med barnet, viser forståelse og aksept for barnets følelser. De går inn i følelsen til barnet, og navngir følelsen. Hvis nødvendig, hjelper og støtter de barnet i problemløsningen.

Organisering og ledelse:

Organisering og ledelse handler om hvordan ansatte skaper en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle god selvregulering, holde fokus og vise interesse for lek og læringssituasjoner. De ansatte etablerer og opprettholder rutiner og strukturer for å skape forutsigbarhet og trygghet, slik at barna kan engasjere seg i meningsfulle og utviklingsfremmende aktiviteter.

Gruppeledelse og veiledning: De ansatte er proaktive og har klare forventninger til atferd. De gir oppmerksomhet på ønsket atferd og gir trygge og forutsigbare rammer.

Tilrettelegge for lek, læring og overganger: Avdelingen har klare rutiner og de ansatte sikrer flytende overganger. Barna kjenner til regler, og barnehagehverdagen preges av lite venting. Innhold og aktiviteter er godt forberedt.

Variasjon: Det er varierte og interessante materialer i barns høyde. De ansatte tar barns perspektiv og legger til rette for barns deltakelse i aktiviteter.

Læringsstøtte:

Læringsstøtte handler om at de ansatte gir støtte til barnas læring. Det teoretiske grunnlaget kommer hovedsakelig fra forskning på kognitiv utvikling og språkutvikling. Der vektlegges forskjellen mellom det å kun lære fakta og læring av hvordan fakta henger sammen, er organisert og avhengig av hverandre. Barns kognitive og språklige utvikling er avhengig av mulighetene de får til å benytte eksisterende ferdigheter, og om de ansatte støtter utviklingen av stadig mer komplekse ferdigheter. Læring skjer når barnet er i samspill, er aktivt og opplever mening og engasjement. Ren instruksjon egner seg ikke for barn i barnehagealder. De har behov for å delta og medvirke og oppleve mening for at læring skal kunne skje.

Begrepsutvikling, forståelse og dybdelæring: De ansatte bruker læringsfremmende diskusjoner og aktiviteter sammen med barna. Læring handler ikke bare om å tilegne seg kunnskap, men også om å benytte denne kunnskapen i nye situasjoner. De ansatte legger mest vekt på å øke barnas forståelse, snarere enn bare å gjennomføre læringsaktiviteten. De ansatte relaterer nye begreper til situasjoner, hendelser eller objekter som barna er kjent med. Gjenkjenning fremmer læring. De ansatte etterspør barns tenkning og problemløsning.

Tilbakemeldinger: Barn trenger tilbakemeldinger på egen læring for å få mest mulig ut av en situasjon/ aktivitet. Når barna er i lek og holder på med aktiviteter kan de ansatte gi hint (verbalt eller fysisk) eller stille spørsmål og komme med innspill for at barna skal holde på lenger med en oppgave, og dermed oppnå økt læring og mestring. Målet er tilbakemeldingssirkler, det vil si gjentakende spørsmål - svar – sekvenser, slik at barnet får en dypere forståelse av det aktuelle temaet.

Språk: I språkstøtte er det viktig med hyppige samtaler sammen med barna, og frem- og tilbake utvekslinger mellom barnet og de ansatte. De ansatte snakker med barna, ikke til. De stiller mange åpne spørsmål, der det kreves mer enn et eller to ord til svar, de repeterer og videreutvikler barnas utsagn, setter ord på det de selv gjør og det barna gjør. De har et variert språk, forklarer ord og knytter ord til hendelser/erfaringer her og nå. De ansatte har en klar intensjon om å fremme barns språk i samtaler mellom barna og mellom barn og ansatte.

Egenledelse i lek og læring: De ansatte støtter barn i sin utvikling av egenledelsesfunksjonene; planlegging, organisering, arbeidshukommelse, fleksibilitet, selvregulering, selvmonitorering, igangsetting. De ansatte tilrettelegger for et variert og rikt lekemiljø og deltar i barnas lek.

BARNET FØRST!

Slik arbeider vi med Barnet først:

Kværnerbyen FUS har jobbet aktivt med Barnet først i over sju år. Vi er opptatte av at barn og foreldre skal oppleve trygghet fra første dag i barnehagen. Ansatte hos oss er omsorgsfulle voksne som skaper positivt klima gjennom å vise glede, engasjement og respekt. Vi jobber aktivt med emosjonsveiledning, og bruker dette i vårt møte med barnas ulike følelsesuttrykk. Vi ønsker at alle barn skal bli sett, hørt og møtt på sine følelser, tanker og meninger på best mulig måte. Vi er opptatte av at alle barn føler tilhørighet i et fellesskap samtidig som de blir møtt som enkeltindivid.

Ansatte har stort fokus på barns medvirkning, og jobber for at alle barn skal få medvirke i sin egen hverdag på ulike måter gjennom hele dagen. I tillegg til medvirkning jobber vi også for at barna skal bli selvstendige, og få oppleve mestring og utvikling.

Gjennom Barnet først jobber vi med de ulike basenes organisering, rutiner og struktur. Ved å ha en klar plan for dagen blir dagene forutsigbare for både barn og ansatte, noe som bidrar til trygghet for alle. Vi unngår at barna venter og vandrer rundt. Hos oss skal barna lære nye ting hver dag, og gjennom domenet Læringsstøtte utvider vi barnas kunnskap og tankeprosesser.

Alle ansatte hos oss jobber kontinuerlig med Barnet først, både individuelt og som et team. Barnet først er tema på ledermøter, basemøter, personalmøter og planleggingsdager. Vi reflekterer mye rundt de ulike domenene og dimensjonene, og streber hele tiden etter å bli bedre. Ved at vi har kompetanse om alt Barnet først innebærer skaper vi trygge og gode dager for barn, foreldre og ansatte.

5. BARNS MEDVIRKNING

«Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Våre metoder for å sikre barns medvirkning:

- Ansatte er oppmerksomme på barnas måte å kommunisere på, og tillegger barna ansvar i samsvar med deres alder og modenhet. Vi gir ikke barna et ansvar de ikke er rustet til å ta
- Ansatte er engasjerte og anerkjenner barna for den de er, det de mener, føler og ønsker
- Ansatte tilbyr barna ulike leker og aktiviteter ut fra deres innspill, interesser og behov
- Ansatte oppmuntrer barna til å gi uttrykk for sine tanker, følelser og meninger
- Ansatte gjennomfører barnesamtaler med de eldste barnegruppene hver vår
- Ansatte lar barna delta i egen hverdag slik at de føler mestring og utvikler selvstendighet

6. SAMARBEID

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29).

Våre metoder for å skape et godt foreldresamarbeid:

- Vi sørger for at foreldre og barn opplever en trygg og god velkomst
  - Personalet er imøtekommende og viser interesse i møte med barna
  - Personalet tilpasser avskjeden til hvert enkelt barn i samarbeid med foresatte
  - Personalet forventer at foresatte gir beskjed til en voksen på barnets base når barnet blir levert og hentet
- Vi legger til rette for et godt foreldresamarbeid og utvikling av gode relasjoner til alle foreldre
- Vi har alltid barnets beste som mål
- Vi setter av tid til å fortelle om SU på foreldremøtet som blir arrangert på høsten, samt utvelgelse av foreldrenes SU-representanter. SU er satt sammen av fire representanter fra ansatte, daglig leder og fire representanter fra foreldrene. Foreldrerådet består av alle foresatte i Kværnerbyen FUS barnehage, og kalles sammen til foreldremøte to ganger i året
- Vi setter av tid på høsten og våren til foreldresamtale samt oppstartsamtale med nye foreldre. Dersom foreldrene ønsker det, avholder vi flere samtaler i løpet av året
- Vi utveksler observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring
- Vi gir foreldre mulighet til medvirkning i den individuelle tilretteleggingen av tilbudet
- Vi deler «pedagogiske tilbakeblikk» hver måned med foreldre
- Vi forteller om dagen til barnet ved henting
  - Foresatte og barn skal oppleve en god avskjed ved slutten av dagen
  - Vi snakker ikke over hodet på barna, eller om sensitiv informasjon i andres påhør
  - Vi svarer på spørsmål så langt vi kan, og undersøker det vi ikke kan svare på
- Vi gjennomfører ulike foreldrearrangementer

Vi forventer at foresatte:

- Gir viktig informasjon om barnet til barnehagen
- Oppdaterer seg på informasjon som barnehagen sender ut
- Gir beskjed til basen på Mykid innen klokken 09.00 dersom barnet ikke kommer i barnehagen
- Gir beskjed til en ansatt når barnet kommer og når barnet blir hentet
- Gir beskjed hvis andre enn foresatte skal hente barnetKjenner til, og har godkjent, barnehagens vedtekter
- Gir tilbakemelding på barnehagetilbudet
- Svarer på brukerundersøkelsen
- Møter til foreldresamtale mellom foresatte og barnehagen
- Stiller på foreldremøter
- Overholder frister som blir gitt fra barnehagen

Samarbeid med andre instanser:

- **Bydel Gamle Oslo**
  Bydel Gamle Oslo er tilsynsmyndighet for barnehagen. Vi har samordnet opptak med bydelen
- **Team spes-ped og Team tidlig innsats**
  Team spes-ped og Team tidlig innsats er veiledningstjenester, som retter seg mot barn og unge med spesielle hjelpebehov. Barnehagen samarbeider med disse teamene i saker som gjelder enkeltbarn og barn i gruppe/ relasjoner i barnegruppe. Team spes-ped og Team tidlig innsats tilbyr veiledning av personalet og kan gi spesialpedagogisk hjelp ved behov, i samarbeid med foresatte
- **Pedagogisk Psykologisk Tjeneste**
  PP-tjenesten skal hjelpe barn med behov for særskilt tilrettelegging. Hensikten er at de får et inkluderende, likeverdig og tilpasset pedagogisk tilbud. PP-tjenesten kan også hjelpe barnehager med å legge til rette for barn med særskilte behov
- **Helsestasjonen**
  Barnehagen samarbeider med helsestasjonen i forbindelse med smittevern og i saker som gjelder enkeltbarn
- **Barnevernet**
  Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Barnehagen har opplysnings- og meldeplikt til barnevernstjenesten
- **OsloMet**
  Vi er praksisbarnehage for studenter ved OsloMet, og en del av utdanningsløpet til barnehagelærerutdanningen. Studenter gjennomfører oppgaver og observasjoner gitt av OsloMet
- **Barneskoler**
  Vi følger Oslostandarden for overgang barnehage og skole. Før skolestart overføres informasjon om det enkelte barn til skolen, dersom foreldrene samtykker i dette
- **Foreldreutvalget for barnehager (FUB)**
  Foreldreutvalget for barnehager (FUB) er et nasjonalt utvalg for og med foreldre som har barn i barnehage. FUBs hovedmål er at samarbeidet mellom hjem og barnehage bidrar til at alle barn i barnehagen, uavhengig av barnets sosiale, økonomiske og etniske bakgrunn og funksjonsnivå, får et best mulig tilbud. Et godt samarbeid kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller og til en god overgang fra barnehage til skole. FUBs arbeid skal styrke foreldreengasjementet og foreldreinnflytelsen i barnehagen. Se www.fubhg.no

Praksisprofil på høy kvalitet i henting og levering i barnehagen

ATFERDSBESKRIVELSE	
KROPPSHOLDNING (POSITIVT KLIMA)	Ansatte har kroppen vendt mot barn og foreldre.
ØYEKONTAKT (POSITIVT KLIMA)	Ansatte oppretter øyekontakt med barn og foreldre.
VELKOMST (POSITIVT KLIMA)	Ansatte sier hei og bruker barnets og foreldrenes navn, og snakker om noe som har skjedd siden sist.
SMILER OG VISER GLEDE (POSITIVT KLIMA)	Ansatte viser glede for å se barn og foreldre.
TRØST OG STØTTE (SENSITIVE ANSATTE)	Ansatte støtter barn som har behov for emosjonell støtte.
VEILEDNING (EMOSJONSVEILEDNING)	Ansatte støtter foreldre som har behov for veiledning eller hjelp.
ORGANISERING (ATFERDSSTØTTE/PRODUKTIVITET)	Det er god flyt i organiseringen av avdelingen (barn og ansatte).
ORDEN	Det er ryddig og en hyggelig atmosfære i garderoben.
LEKEMILJØ I UMIDDELBAR NÆRHET TIL HENTE- OG LEVERINGSSTED (BARNS PERSPEKTIV/PRODUKTIVITET)	Det er et rikt utvalg av leker for barna å engasjere seg i.

7. OVERGANGER

Tilvenning i barnehagen

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god og trygg tilvenning:

- Vi legger opp tilvenningen i samarbeid med foresatte og tilbyr hjemmebesøk til alle nye barn som starter i barnehagen
- Foresatte tilbys oppstartsamtaler i forbindelse med oppstart i barnehagen eller overgang fra småbarn til storebarn, i tillegg til ordinære foreldresamtaler
- I forbindelse med hovedopptaket inviteres nye foreldre til besøk og foreldremøte før sommeren
- Vi tilpasser rutiner og organiserer tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn
- Personalet i barnehagen sørger for tett oppfølging den første tiden et nytt barn begynner i barnehagen, slik at barnet får mulighet til å oppleve tilhørighet, og trygghet til å leke, utforske og lære
- Nye barn har en tilknytningsperson som er med barnet den første tiden

Gå til barnehagens hjemmeside for å se for Standard for tilvenning: https://fus.no/kvaernerbyen

Overganger innad i barnehagen

«Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang innad i barnehagen:

- Overgang fra småbarn til storebarn skjer i løpet av juni. Da blir de kjent med nye barn og voksne samt nye rutiner før ferien. Dette skaper trygghet, og starten på et nytt barnehageår blir enklere. Det følger med kjente voksne fra småbarn i denne tiden
- I perioden før overgangen kan barnet få mulighet til å komme på besøk til ny base for å bli kjent med barn og voksne gjennom lek og aktiviteter
- Vi er mye sammen ute på ettermiddager på våren/sommeren slik at barn og voksne blir godt kjent før overgang

Overgang mellom barnehage til skole

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang til skolen:

- Barnehagen legger til rette for at barna kan få en trygg og god overgang til skolen i samarbeid med foreldre og skolen
- Barnehagen utveksler informasjon og kunnskap om barna slik at det dannes grunnlag for et godt samarbeid med skolen (med foreldres samtykke)
- Barnehagen sørger for at barna har med seg erfaringer, kunnskap og ferdigheter slik at de opplever motivasjon og mestring
- Ansatte gir barna en god avslutning i barnehagen slik at de møter skolehverdagen med nysgjerrighet og selvtillit
- Barnehagen utarbeider et eget årshjul for skolestarterne
- Barna får mulighet til skolebesøk med basen sin
- Barnehagen arrangerer foreldremøte for skolestarterne på høsten

Barnehagen følger Oslo kommunes standard for overgang barnehage og skole.
Se Oslo kommune.

8. BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Lærende organisasjon

«Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

I FUS er vi lærende barnehager. Personalet er i kontinuerlig utvikling, reflekterer over faglige og etiske problemstillinger, holder seg faglig oppdatert og er gode rollemodeller. Senge (2006) sier: "en lærende organisasjon er en organisasjon som kontinuerlig forbedrer sin evne til å skape sin egen framtid." Vi legger derfor vekt på at personalet utvikler sine evner og bygger sin kapasitet slik at barna møter omsorgsfulle og kompetente ansatte.

Våre metoder for å opprettholde en lærende organisasjon:

- Ansatte er med på kompetanseutvikling innen Barnet først
- Ansatte holder seg faglig oppdatert, og deltar i faglige refleksjoner i ulike fora
- Ansatte deltar på veiledninger, utviklingssamtaler, kurs, fagdager og ulike møter hvor målet er å sammen utvikle Kværnerbyen FUS barnehage

Planlegging

«Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen, og skal være utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

Våre metoder for planlegging:

- Ansatte jobber med kompetanseutvikling innen Barnet først og lederutviklingen Effektive ledergrupper
- Ansatte holder seg faglig oppdatert, og deltar i faglige refleksjoner i ulike fora
- Ansatte deltar på veiledninger, utviklingssamtaler, kurs, fagdager og ulike møter hvor målet er å sammen utvikle Kværnerbyen FUS barnehage
- Barnehagen er en praksisbarnehage, og holder oss oppdatert innen fagfeltet

Vurdering

«Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Barnets trivsel og allsidige utvikling skal observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov. Barnets erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 38).

Våre metoder for vurdering:

- Barnas interesser, handlinger og tilbakemeldinger blir tatt med i vurderingen av barnehagens innhold
- Vi jobber kontinuerlig med Barnet først, og evaluerer og vurderer jevnlig våre rutiner og aktiviteter for å sikre best mulig kvalitet i alle situasjoner gjennom dagen
- Ansatte bruker CLASS observasjonsverktøy og tilbakemeldingsrapporter aktivt
- Vi tar foresattes tilbakemeldinger og synspunkter på barnehagens drift og innhold på alvor
- Storebarnsbasene gjennomfører barnesamtaler
- Vi beskriver, analyserer og fortolker vårt pedagogiske arbeid ut fra barnehagens årsplan, barnehageloven og rammeplanen
- Ansatte reflekterer sammen i ulike fora, og bruker refleksjonene i vår vurdering av arbeidet vi gjør
- Ansatte jobber med resultatene fra brukerundersøkelsen og medarbeiderundersøkelsen i sitt arbeid for å heve kvaliteten
-

Dokumentasjon

«Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 39).

Våre metoder for dokumentasjon:

- Alle baser skriver pedagogiske tilbakeblikk hver måned
- Vi bruker Mykid som kommunikasjonskanal med blant annet bilder, filmer, dagspåminnelser og «dagen i dag»
- Vi har ulike sjekklister
- Ansatte utveksler informasjon med foreldre ved levering og henting
- Ansatte bruker observasjoner og praksisfortellinger i refleksjoner og veiledninger
- Foreldre tilbys foreldresamtaler og foreldremøter
- Vi skriver referater i de ulike møtene vi gjennomfører
- Vi utarbeider ulike handlingsplaner

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Inkludering i barnehagen handler også om tilrettelegging for sosial deltakelse. Hvis det er grunn til å tro at barnets behov ikke kan dekkes innenfor det allmennpedagogiske tilbudet, skal barnehagen opplyse foreldrene om retten til å kreve en sakkyndig vurdering av om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40).

Våre metoder for tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet:

- Barnehagen tilrettelegger for sosial deltakelse for barna gjennom lek og aktiviteter
- Barnehagen tilrettelegger for barn som trenger ekstra støtte ved å ha samtaler med barn og foreldre
- Vi bruker blant annet observasjonsmetodene TRAS og ALLE MED når vi trenger å kartlegge om barn trenger ekstra støtte
- Vi deler barn inn i mindre grupper slik at barn får ekstra støtte og veiledning
- Vi bruker dagstavler

9. BARNEHAGENS FAGOMRÅDER

Barnehagen jobber med Rammeplanens 7 fagområder:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

«Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag slik at arbeidet med fagområdene kan oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforsking og skapende aktiviteter.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 47).

Våre metoder for å ivareta rammeplanens hensikt med fagområdene:

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

JORD OG LUFT	ILD OG VANN	SKOLESTARTERE
Vi bekrefter og gjentar det barna uttrykker, gjør og ser, slik at barna kan utvikle sitt verbalspråk og begrepsforståelse. Vi bruker språket til å skape gode relasjoner.	Vi støtter barna til å bruke ord for å uttrykke sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter.	Vi inviterer barna til ulike typer samtaler der barna får mulighet til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål, blant annet gjennom ulike språkgrupper.
Vi er oppmerksomme på barnas kroppsspråk og hjelper de til å tolke og sette ord på egne og andres følelser og opplevelser.	Vi oppfordrer barna til å bruke språket som redskap til å løse konflikter.	Vi oppfordrer barnet til selv å ta ansvar for å løse konflikter ved å bruke språket, og reflektere over situasjonen. Voksne veileder og støtter ved behov.
Vi bruker konkreter, og leser peke – og bildebøker som er tilpasset barnets alder og interesse, samt barnegruppens mangfold.	Vi bruker og skaper bilder, bøker, historier og dramatiseringer som utgangspunkt for samtale og refleksjon.	Barna er delaktige i språkuttrykk som blant annet teater, sang og dans med publikum.
Vi leker med lyd og rytme i språket gjennom rim, regler, sang og eventyr.	Vi inviterer barna til ulike typer samtaler ved f.eks. dagtavle der barna får mulighet til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål. Vi oppfordrer barna til å improvisere og eksperimentere med rim, rytme og sang.	Vi lar barna utforske og få erfaringer med ulike skriftspråkuttrykk som tegning og bokstaver, og gjennom lese- og skriveaktiviteter med materiell utgitt fra Utdanningsdirektoratet.
Vi hjelper barna med å øve på å ta imot og følge opp enkle beskjeder.	Barna øver på å ta imot og følge opp beskjeder med to ledd.	Vi jobber med at barna skal kunne ta imot beskjeder, oppfatte kollektive beskjeder, samt lytte til hverandre.

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

JORD OG LUFT	ILD OG VANN	SKOLESTARTERE
Barna skal få kjennskap til god hygiene ved håndvask etter utetid og før måltid.	Vi snakker med barna om smittevern og hygiene.	Barna skal få en begynnende forståelse for sammenhengen mellom helse, aktivitet og et sunt kosthold.
Vi legger til rette for at barna kan øve på å kle av og på seg selv, slik at de kan utvikle sin selvstendighet.	Vi støtter og veileder barna i forhold til selvstendighet i ulike situasjoner, f.eks. i fin -og grov-motoriske aktiviteter.	Vi stiller større krav til barnas selvstendighet, f.eks. ved påkledning, måltidsituasjon og toalettbesøk.
Vi lærer barna til å si «stopp» når det skjer noe de ikke vil, bli trygge på egen kropp, og få en positiv oppfatning av seg selv.	Vi oppfordrer barna til å regulere og kontrollere egne handlinger ved å øve på selvregulering.	Vi veileder og støtter barna i deres rett til å bestemme over egen kropp, og samtidig ha respekt for andres grenser.
Vi lar barna videreutvikle sine motoriske ferdigheter ved at de får mulighet til å krabbe, gå, rulle, løpe, hoppe, klatre osv.	Vi lager hinderløyper, aker, går på skøyter, klatrer, spiller ballspill, sykler, i tillegg til at barna lærer regel- og bevegelsesleker.	Barna oppfordres til å ta initiativ, opprettholde og avslutte aktiviteter på egenhånd, som f.eks. regelleker, rollelek, ballspill og bevegelseslek.
Vi lar barna smake, føle, se og kjenne på mat, og legger til rette for positive måltidsopplevelser.	Vi legger til rette for et variert kosthold der barna skal være deltagende i matlagingen.	Barna skal få innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid.
Vi skal støtte barna i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.	Vi oppfordrer barna til å sette ord på vanskelige opplevelser og utfordringer de kan møte her og nå, og senere i livet.	Vi har fokus på barnas psykiske helse, og gir barna en begynnende forståelse for empati og hvordan egne handlinger kan påvirke andre.

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

JORD OG LUFT	ILD OG VANN	SKOLESTARTERE
Ved å bruke barnehagens rom og materialer, støtter vi barna i å være aktive, bruke fantasi og skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk.	Barna får skape egne kunstneriske og estetiske uttrykk som er knyttet til temaet vi jobber med ved å ha tilgang til rom og materialer	Vi støtter barna i deres planlegging når de ønsker å skape noe, og veileder de til å finne redskaper og materialer for å oppnå ønsket resultat.
Vi lar barna bli kjent med ulike bøker, historier, fortellinger og kulturer, også gjennom dramatisering.	Vi motiverer barna til å bruke fantasien, og uttrykke seg gjennom musikk, dans og drama og annen skapende virksomhet.	Sammen med barna lærer vi om, og bidrar til at kulturelt mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen.
Vi verner om toddlerkulturen og lar barns kroppslige lek få plass – barna får utfolde seg gjennom musikk, dans og sang.	Sammen med barna bearbeider vi inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk, gjennom skapende virksomhet ute og inne.	Vi gir barna anledning til å bli kjent med et mangfold av tradisjoner og kunst- og kulturuttrykk fra fortid og samtid.
Barna får være delaktige i små forestillinger og dramatisere i mindre grupper og i fellessamlinger.	Barna er delaktige og er med på å skape innhold i forestillinger og dramatiseringer. Barna trener på å stå foran både stor og liten gruppe.	Barna får muligheten til å skape eget innhold i historier, forestillinger og dramatiseringer.
Vi legger til rette for at barna opplever mangfold, glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet. Vi er lydhøre, anerkjennende og imøtekommer barnas egen tradisjonskultur og barnekultur.	Vi fremmer barnas lyst til å gå videre i utforsking av kunst, kultur og kreativitet.	Vi har samtaler med barna om deres og andres kunstneriske og kulturelle uttrykk.

BARNET FØRST!

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

JORD OG LUFT	ILD OG VANN	SKOLESTARTERE
Barna får utforske ulike måter å bruke tekniske leker og aktivitetsmateriell på.	Barna får erfaringer med tekniske gjenstander som er en del av vår hverdag, og får mulighet til å utforske, leke, lære og selv skape noe gjennom digitale uttrykksformer.	Sammen med barna utforsker vi kreativ og skapende bruk av digitale verktøy, for eksempel ved å bruke PC, iPad og kamera.
Barna skal få oppleve naturen, og utforske og undre seg over fenomener, dyr og dyreliv og natur-materialer.	Vi undrer oss over endringer i naturen slik at barna får kjennskap til skiftninger mellom årstidene.	Vi skaper samtale og refleksjon sammen med barna om klima og miljø.
Barna skal få erfaring med ulike årstider og oppleve glede ved å være ute, og gå på kortere turer, i all slags vær.	Vi går på varierte og lengre turer i vårt nærmiljø gjennom hele året og i all slags vær	Vi øver på trafikkregler og hvordan samhandle med natur og miljø, på lengre og varierte turer, i all slags vær.
Vi lærer barna å ha respekt for, ta hensyn til og å ta vare på natur- og dyreliv, slik at de får en begynnende forståelse for bærekraftig utvikling.	Vi studerer og undrer oss over dyreliv og naturfenomener. Vi lærer barna å ta vare på vår jord slik at de kan videreutvikle sin forståelse for bærekraftig utvikling.	Sammen med barna lærer vi om gjenbruk, kildesortering og bærekraftig utvikling. For eksempel hva som skjer med søppel som blir liggende igjen i naturen.
Barna skal få utforske og sanse naturen på forskjellige måter gjennom kroppslig erfaring.	Vi legger til rette for mangfoldige opplevelser og lek i naturen.	Sammen med barna bruker vi naturen som en arena for kroppslige utfordringer og lek.

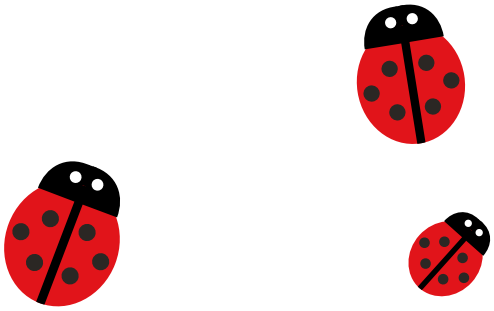
ANTALL, ROM OG FORM

JORD OG LUFT	ILD OG VANN	SKOLESTARTERE
Vi teller sammen med barna i ulike situasjoner og gir barna erfaringer med at det finnes ulike mengder og tall.	Vi bruker sang, rim, regler og eventyr som for eksempel «Geitekillingen som kunne telle til ti», som verktøy til å forstå hvorfor man teller og sette det vi har lært inn i en sammenheng.	Sammen med barna bruker personalet matematiske begreper i hverdagen, og gjør barna oppmerksomme på antall, rom og form i omgivelsene.
Vi gir barna mulighet til å bli kjent med rytmen i å telle, og å lære hva tallene heter.	Sammen med barna bruker personalet matematiske begreper i hverdagen, slik at barna kan utvikle sin begrepsforståelse.	Barna øver på å mestre regler i kort- og brettspill, og vil etter hvert kunne løse oppgaver riktig for å drive spillet videre på egenhånd.
Gjennom samtale, lek, opplevelser, musikk og sang får barna bli kjent med geometriske former, tall-regler og preposisjoner.	Vi gir barna mulighet for lekende og undersøkende arbeid med sammenligning, sortering, plassering, par kobling, orientering og visualisering.	Vi øver på å mestre regler i kort - og brettspill selv, og kunne løse oppgaver riktig for å drive spillet videre.
Gjennom lek og dagligdagse gjøremål øver barnet opp sin matematiske forståelse, som for eksempel ved rydding og sortering.	Barna får erfare ulike typer størrelser, former og mål, for eksempel ved rydding og sortering av leker og gjenstander, og gjennom opplevelser og erfaringer i naturen.	Barna øver på å sortere etter størrelse, form og farge, og samtidig bruke matematiske begreper.
Barna får utfolde seg på basen, på hopperommet, i garderoben, ved hinderløyper m.m, hvor barna bruker kroppen og sansene, og utvikler sin begynnende romforståelse.	Vi leker med romforståelsen ved bruk av ulike sanser.	Vi øver på å lokalisere i rommet, omgivelsene og nærmiljøet ved bruk av enkle kart.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

JORD OG LUFT	ILD OG VANN	SKOLESTARTERE
Barna får oppleve at vi er ulike, du er deg og jeg er meg.	Sammen med barna filosoferer og undrer vi oss over forskjellige væremåter, levemåter, kulturer, religioner, følelser og verdier.	Sammen med barna lærer vi om, og undrer oss over, at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på.
Barna får øve seg på sosiale ferdigheter som å dele, trøste, hjelpe hverandre og vente på tur.	Vi viser og forklarer barna forskjell mellom rett og galt, og lærer de å ta hensyn til og vise respekt for hverandre.	Barna skal lære seg å tenke seg frem til gode valg, for seg selv og andre.
Barna får kjennskap til tradisjoner knyttet til ulike religioner, kulturer, høytider og merkedager.	Gjennom samtaler, bøker, historier, bilder, fortellinger og eventyr inspirerer vi barna til å reflektere over ulike religioner, kulturer, høytider og merkedager.	Vi skaper samtaler og refleksjon sammen med barna om respekt for mangfoldet i Norge som et flerkulturelt samfunn.
Vi gir barna muligheten til å øve på å ta kontakt, og opprettholde kontakt med andre i lek og samspill.	Barna utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap.	Vi snakker med barna om den gylne regel: Du skal gjøre mot andre det du vil at andre skal gjøre mot deg.
Sammen med barna har vi fokus på gruppetilhørighet og fellesskap, ved for eksempel å ha opprop i samling, og snakke om barna som både er i barnehagen, og de som ikke er der.	Barna får lære å kjenne igjen og sette ord på egne og andres følelser. Og de får oppleve at det er greit å vise følelser av alle slag, samtidig som handlinger også må reguleres.	Vi legger til rette for å skape et godt miljø i barnegruppen gjennom felles opplevelser og erfaringer, som kan styrke samhold og tilhørighet.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

JORD OG LUFT	ILD OG VANN	SKOLESTARTERE
Vi triller eller går på turer i nærmiljøet for å bli kjent med omgivelsene.	Vi gir barna mulighet til å utvide sitt nærmiljø og sin kunnskap ved å dra til historiske plasser og på lengre turer.	Vi gir barna mulighet til å få kunnskap om og erfaring med sitt nærmiljø.
Vi observerer og lytter til barnets ønsker, interesser og behov, slik at de får en begynnende erfaring med at de selv kan påvirke hverdagen.	Vi observerer og lytter til barnas behov, slik at de erfarer at deres valg kan påvirke situasjonen både for dem selv og andre.	Vi oppmuntrer barna til å kunne ta ulike perspektiver og ta hensyn til hverandre i små og store grupper.
Sammen med barna utforsker og opplever vi forestillinger, musikk, bøker, bilder, historier og film for å erfare og lære om nærmiljøet, samfunnet og verden.	Gjennom samtaler, fortellinger, historier, bøker, musikk og bilder reflekterer vi over at vi skal fremme likestilling, få like muligheter og motvirke diskriminering, fordommer, stereotypier og rasisme.	Vi reflekterer rundt lover og regler, og ulike måter å organisere et samfunn på.
Vi legger til rette for at barna blir kjent med, og har mulighet til å danne gode relasjoner til de andre barna på basen.	Vi har fokus på at alle barn skal føle tilhørighet til gruppa, og ha venner å leke med.	Vi lærer barna å inkludere hverandre og ha forståelse for likhet og forskjeller.
Gjennom lek og varierte aktiviteter, får barna en begynnende erfaring med å lytte til, forhandle og diskutere med andre.	Vi lar barna få kjennskap til, og en begynnende forståelse for demokrati, lover og regler.	Barna skal få utvikle sin kunnskap om demokrati, lover og regler.

Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Hentet fra https://www.udir.no

Kunnskapsdepartementet. (2017).
Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.
Hentet fra https://www.udir.no